

VÝBOR PRE PRÁVA DIEŤAŤA

45. zasadnutie

POSÚDENIE SPRÁV PREDLOŽENÝCH ŠTÁTMI - ZMLUVNÝMI STRANAMI PODĽA ČLÁNKU 44 DOHOVORU

Záverečné odporúčania Výboru pre práva dieťaťa: Slovensko

1. Výbor pre práva dieťaťa (ďalej ako „výbor“) prerokoval druhú periodickú správu Slovenska (CRC/C/SVK/2) na svojom 1231. a 1232. zasadnutí (pozri CRC/C/SR.1231 a 1232) dňa 22. mája 2007 a na svojom 1255. zasadnutí dňa 8. júna 2007 prijal nasledujúce záverečné odporúčania.

A. Úvod

2. Výbor víta predloženie druhej periodickej správy, i keď s oneskorením, ako aj podrobné písomné odpovede (CRC/C/SVK/Q/2/Add.1) a účasť medzirezortnej delegácie so zastúpením na vysokej úrovni.

B. Následné opatrenia a pokrok dosiahnutý zmluvnou stranou dohovoru

3. Výbor víta prijatie viacerých zákonov týkajúcich sa práv dieťaťa, okrem iného prijatie zákona o rodine, zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele, Trestného poriadku a novelizáciu Občianskeho súdneho poriadku. Výbor tiež víta prijatie právnej úpravy zabezpečujúcej ochranu práv maloletých bez sprievodu, ktorí sú žiadateľmi o azyl.
4. Výbor taktiež víta zahájenie projektu Slovenského národného strediska pre ľudské práva pod názvom Monitoring práv dieťaťa.
5. Výbor oceňuje, že od posudzovania východiskovej správy v roku 2000 zmluvná strana dohovoru okrem iného ratifikovala:
  - (a) Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch dňa 7. júla 2006,
  - (b) Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii dňa 25. júna 2004,
  - (c) Haagsky dohovor o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach,
  - (d) Haagsky dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa dňa 21. septembra 2001 a
  - (e) Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi dňa 27. marca

C. Hlavné témy a odporúčania

1. Všeobecné opatrenia pre implementáciu (čl. 4, 42 a 44 ods. 6 dohovoru)

Predchádzajúce odporúčania výboru

6. Výbor víta úsilie zmluvnej strany dohovoru implementovať záverečné odporúčania výboru k východiskovej správe zmluvnej strany (CRC/C/15/Add.140). Napriek tomu výbor s ľútosťou berie na vedomie, že zmluvná strana dohovoru sa týmito záverečnými odporúčaniami, vrátane takých oblastí ako sú menšinové práva, výkon spravodlivosti voči mladistvým a policajná brutalita podstatnejšie nezaoberala.
7. **Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby prijala všetky potrebné opatrenia na riešenie tých odporúčaní vyplývajúcich zo záverečného komentára k východiskovej správe, ktoré neboli doposiaľ implementované, resp. boli implementované nedostatočne. V tejto súvislosti výbor upozorňuje zmluvnú stranu dohovoru na Všeobecný komentár výboru č. 5 k všeobecným opatreniam pre implementáciu.**

Legislatíva

8. Výbor oceňuje úsilie zmluvnej strany dohovoru harmonizovať svoje vnútroštátne právne predpisy s dohovorom a zahrnúť právo dieťa byť vypočuté a princíp najlepšieho záujmu dieťaťa do niektorých právnych predpisov. Výbor je však naďalej znepokojený, že princípy dohovoru sa riadne nezohľadňujú vo všetkých zákonoch vrátane Trestného zákona.
9. **Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala opatrenia zaručujúce súlad celej legislatívy s literou a duchom dohovoru.**
10. **Výbor tiež odporúča, aby zmluvná strana dohovoru zaručila prostredníctvom primeraných právnych ustanovení a predpisov, že všetky detské obeť a/alebo svedkovia trestných činov, napr. detské obeť zneužívania, domáceho násilia, sexuálneho alebo ekonomického vykorisťovania, únosu a obchodovania a svedkovia takýchto trestných činov sú chránené podľa požiadaviek ustanovených dohovorom, a že tieto právne ustanovenia a predpisy plne zohľadňujú Pravidlá OSN týkajúce sa spravodlivosti pre maloleté obeť a svedkov trestných činov (príloha k rezolúcii Hospodárskej a sociálnej rady (ECOSOC) 2005/20 zo dňa 22. júla 2005).**

Koordinácia

11. Výbor berie na vedomie, že ministerstvo školstva je strešnou organizáciou pre implementáciu koncepcie štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007 v rámci Akčných plánov politiky vo vzťahu k deťom a mládeži. Výbor tiež berie na vedomie úsilie zmluvnej strany dohovoru zriadiť Ministerský výbor pre deti a mládež, ktorý bude fungovať ako koordinačný mechanizmus aktivít, programov a politík ochrany práv dieťaťa.

12. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala opatrenia zaručujúce prioritné zriadenie Ministerského výboru pre deti a mládež. Zmluvná strana dohovoru by mala tiež zaručiť, že tento nový orgán bude mať dostatočné ľudské a finančné zdroje na efektívne plnenie svojho mandátu.

Národný akčný plán

13. Výbor berie na vedomie schválenie Národného akčného plánu pre deti (2002 – 2004) v auguste 2002. Napriek tomu výbor znepokojuje absencia vyhodnocovania a hodnotenia realizovaných plánov ako aj absencia ďalších plánov na nasledujúce obdobie.
14. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala Národný akčný plán pre deti na nový časový úsek, ktorý bude pokrývať najmenej päťročné obdobie, a aby tento akčný plán vychádzal z dôveryhodného hodnotenia realizácie plánu na obdobie rokov 2002-2004, a aby komplexne pokrýval práva dieťaťa zakotvené v dohovore a zohľadňoval záverečný dokument mimoriadneho zasadnutia Valného zhromaždenia OSN v roku 2002 „Svet vhodný pre deti“. Výbor tiež odporúča, aby zmluvná strana dohovoru zaručila konkrétne a primerané rozpočtové rozdelenie, ako aj následné a hodnotiace mechanizmy pre úplnú implementáciu akčného plánu na pravidelné hodnotenie dosiahnutého pokroku a určenie možných nedostatkov.

Nezávislé monitorovanie

15. I keď výbor víta úsilie Kancelárie verejného ochrancu práv v oblasti ochrany práv dieťaťa, je znepokojený tým, že monitorovanie všetkých oblastí záujmu podľa Dohovoru o právach dieťaťa nie je primerané a koordinované.
16. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru urýchlila vytvorenie nezávislého mechanizmu s mandátom prijímať a preskúmať sťažnosti od detí alebo v ich mene o porušeníach ich práv fungujúceho v koordinácii s ostatnými relevantnými orgánmi na monitorovanie implementácie Dohovoru o právach dieťaťa v súlade s Parížskymi zásadami. Takýto mechanizmus by mal mať zabezpečené potrebné ľudské a finančné zdroje. V tejto súvislosti výbor dáva do pozornosti zmluvnej strane dohovoru svoj Všeobecný komentár č. 2 (CRC/C/2002/2) o úlohe nezávislých národných ľudskoprávných inštitúcií pri podpore a ochrane práv dieťaťa.

Alokácia zdrojov

17. Výbor víta informácie, že rodinám s deťmi, ktoré nedokážu získať alebo zvýšiť zdroje potrebné na uspokojenie svojich základných potrieb prostredníctvom vlastného úsilia, poskytuje štát sociálnu pomoc. Napriek tomu výbor znepokojuje, že pridelené zdroje sú stále nedostatočné na uspokojenie potrieb marginalizovaných detí.
18. Vzhľadom na pozitívny výkon ekonomiky zmluvnej strany dohovoru a v svetle odseku 2 článku 4 dohovoru, výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru určila priority a zvýšila na štátnej i miestnej úrovni rozpočtové prostriedky pre deti s cieľom zabezpečiť implementáciu práv dieťaťa na

všetkých úrovniach s osobitným dôrazom na najzraniteľnejšie skupiny vrátane rómskych detí.

Zber údajov

19. Výbor, berúc do vedomie politiku zmluvnej strany dohovoru v súvislosti so zberom údajov o rasovom alebo etnickom pôvode, politických názoroch, náboženskom alebo filozofickom presvedčení a iných osobných údajoch, je i naďalej znepokojený nedostatkami pri zbere a analýze čiastkových údajov. Výbor vyjadruje znepokojenie, že absencia takýchto údajov bude mať negatívny dopad na schopnosť zmluvnej strany dohovoru presne zhodnotiť situáciu marginalizovanej populácie v rezorte zdravotníctva, školstva a zamestnanosti. Výbor poznamenáva, že v určitých situáciách, ako je napr. trestné konanie, sa takéto údaje predsa len zbierali. Okrem toho je výbor znepokojený, že politika zmluvnej strany dohovoru týkajúca sa zberu údajov na základe etnicity je prekážkou primeraného zberu a analýzy spoľahlivých čiastkových údajov o zraniteľných skupinách, okrem iného o rómskej komunite.
20. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby posilnila svoj systém zberu údajov ako základ pre hodnotenie pokroku dosiahnutého pri realizácii práv dieťaťa a aby pomáhala pri tvorbe politík na implementáciu dohovoru. Zmluvná strana dohovoru by mala zaručiť, že zozbierané údaje sú čiastkové (nie súhrnné) a obsahujú informácie o širokom rade zraniteľných skupín, okrem iného, detí, ktoré sú príslušníkmi národnostných menšín ako Rómovia, detí žijúce v chudobe a deti žijúce alebo pracujúce na ulici. Údaje by mali byť získavané použitím metód, ktoré sú kompatibilné so zásadami zberu údajov a mali by sa riadiť politikami, ktoré zaručujú plnú implementáciu práv všetkých detí s osobitným dôrazom na marginalizované deti. V tejto súvislosti výbor dáva do pozornosti zmluvnej strane dohovoru odsek 8 Všeobecných zásad (CERD/C/70/Rev.5) o forme a obsahu správ, ktoré majú zmluvné strany dohovoru predkladať Výboru pre odstránenie rasovej diskriminácie. V tejto súvislosti Výbor tiež povzbudzuje zmluvnú stranu dohovoru k ďalšej spolupráci s UNICEF-om.

Rozširovanie dohovoru, odborná príprava a zvyšovanie povedomia

21. Výbor berie so záujmom na vedomie úsilie zmluvnej strany dohovoru zvyšovať povedomie o zásadách a ustanoveniach medzinárodných ľudskoprávných inštrumentov vrátane Dohovoru o právach dieťaťa prostredníctvom úloh a aktivít obsiahnutých v Akčnom pláne predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie. Výbor však vyjadruje svoje znepokojenie, že zvyšovanie povedomia o Dohovore o právach dieťaťa prepojené na akčné plány nepokrýva všetky oblasti dohovoru, ale len tie, ktoré súvisia s prevenciou diskriminácie, rasizmu atď.
22. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami a UNICEF-om posilnila svoje úsilie zabezpečiť široké znalosti o dohovore a porozumenie všetkých ustanovení dohovoru dospelými a deťmi. Taktiež odporúča posilnenie adekvátneho a systematického odborného vzdelávania všetkých profesijných skupín, ktoré pracujú pre deti a s deťmi, najmä policajtov, učiteľov, zdravotníckych pracovníkov, sociálnych pracovníkov a pracovníkov v inštitúciách starostlivosti o deti.

Spolupráca s občianskou spoločnosťou

23. Výbor víta spoluprácu medzi zmluvnou stranou dohovoru a občianskou spoločnosťou pri vypracúvaní a zavádzaní politik, stratégií, akčných plánov a právnych predpisov v oblasti náhradnej rodinnej starostlivosti, sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately.
24. **Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru pokračovala a posilňovala spoluprácu s občianskou spoločnosťou a rozšírila jej rozsah do takej miery, aby pokrývala všetky oblasti súvisiace s podporou a ochranou práv dieťaťa. Výbor tiež odporúča, aby zmluvná strana dohovoru podporovala a posilňovala aktívnu účasť občianskej spoločnosti vrátane mimovládnych organizácií v procese *follow-up* záverečných odporúčaní výboru.**

2. Definícia pojmu „dieťa“ (čl. 1 dohovoru)

25. Výbor so znepokojením konštatuje, že podľa správy zmluvnej strany dohovoru zákon o rodine umožňuje rodičovi, ktorý je maloletým, vystupovať pred súdom v prípadoch určenia rodičovstva len so súhlasom rodičov maloletého.
26. **Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby upravila svoje ustanovenia zákona o rodine tak, aby maloletý rodič mohol predkladať súdu podania v súvislosti s určením rodičovstva bez toho, aby bol potrebný súhlas rodičov maloletého.**

3. Všeobecné princípy (čl. 2, 3, 6 a 12 dohovoru)

Nediskriminácia

27. Výbor víta legislatívnu reformu, prijatie akčných plánov, monitorovaciu činnosť a zber informácií o diskriminácii. Napriek tomu výbor vyjadruje svoje obavy, že antidiskriminačný zákon neposkytuje ochranu pred diskrimináciou z dôvodu príslušnosti k etnickej skupine, zdravotného postihnutia, náboženstva alebo viery a sexuálnej orientácie v oblasti sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, vzdelávania a poskytovania tovarov a služieb. Výbor tiež konštatuje, že akčné plány sú jedinými komplexnými a systematickými nástrojmi vlády zmluvnej strany dohovoru v oblasti prevencie diskriminácie a intolerancie. Výbor zostáva znepokojený, že v praxi niektoré skupiny naďalej ostávajú diskriminované. Výbor tiež znepokojuje, že rodičia si neželajú, aby ich deti mali akýkoľvek kontakt s rómskymi deťmi z rezidenčných domovov a v niektorých prípadoch občania odmietli v referende prítomnosť detského domova v obci alebo dosiahli premiestnenie domova z obce.
28. **Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby zabezpečila v antidiskriminačnom zákone plnú ochranu pred diskrimináciou z dôvodu príslušnosti k etnickej skupine, postihnutia, náboženstva alebo presvedčenia či sexuálnej orientácie. Výbor tiež vyzýva zmluvnú stranu dohovoru k posilneniu svojich aktivít na zvyšovanie povedomia a iných preventívnych činností proti diskriminácii a, ak je to potrebné, prijať pozitívne opatrenia v prospech určitých zraniteľných skupín detí, najmä Rómov. Zmluvná**

strana dohovoru má zaručiť, že jej akčné plány na prevenciu diskriminácie a neznášanlivosti sú komplexné, riešia všetky formy diskriminácie jednotlivcov alebo skupín. Výbor tiež vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby prijala všetky potrebné opatrenia zaručujúce efektívne riešenie prípadov diskriminácie detí vo všetkých spoločenských oblastiach.

29. Výbor žiada, aby v ďalšej periodickej správe boli zapracované konkrétne informácie o opatreniach a programoch týkajúcich sa Dohovoru o právach dieťaťa uskutočnených zmluvnou stranou dohovoru v rámci plnenia deklarácie a akčného programu prijatých na Svetovej konferencii proti rasizmu, rasovej diskriminácii, xenofóbii a súvisiacej intolerancii v roku 2001 so zohľadnením Všeobecného komentára č. 1 (CRC/GC/2001/1) o cieľoch vzdelávania.

Najlepší záujem dieťaťa

30. Výbor víta skutočnosť, že podľa zákona o rodine má súd prihliadať na záujmy dieťaťa pri rozhodovaní o rozvode, rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností alebo pri schvaľovaní dohody rodičov o úprave výkonu rodičovských práv a povinností. Výbor tiež berie na vedomie vyhlásenie zmluvnej strany dohovoru, že rodičia sú povinní vykonávať svoje rodičovské práva a povinnosti tak, aby chránili práva maloletého dieťaťa. Napriek tomu výbor je i naďalej znepokojený skutočnosťou, že všeobecný princíp najlepšieho záujmu dieťaťa (článok 3) nie je vyslovene zapracovaný do všetkých legislatívnych a administratívnych opatrení a programov týkajúcich sa detí.
31. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala všetky vhodné opatrenia na adekvátne zapracovanie princípu najlepšieho záujmu dieťaťa podľa článku 3 dohovoru do všetkých právnych predpisov ako aj súdnych a správnych rozhodnutí a do projektov, programov a služieb, ktoré majú dopad na deti.

Rešpektovanie názorov dieťaťa

32. Výbor oceňuje, že zmluvná strana dohovoru uvádza zohľadnenie práva dieťaťa vyjadriť svoj názor vo viacerých novoprijatých právnych ustanoveniach vrátane tých, ktoré sa týkajú adopcie. Výbor tiež berie na vedomie, že vo vzdelávacom procese majú študenti možnosť formulovať svoj vlastné názory, vyjadrovať ich pred učiteľmi a sprostredkovať ich vedeniu školy prostredníctvom študentských školských rád. Napriek tomu výbor i naďalej znepokojuje, že význam, ktorý sa v praxi pripisuje názorom dieťaťa, je v dôsledku tradičných spoločenských postojov voči deťom, najmä v rámci rodiny, obmedzený.
33. Výbor odporúča, aby zmluvná strana v súlade s článkom 12 dohovoru podporovala, napomáhala a zavádzala do praxe v rodine, škole a komunite, ako aj v inštitúciách a v správnych a súdnych konaniach zásadu rešpektovania názorov dieťaťa a aby sa takéto názory primerane zohľadnili vo všetkých veciach, ktorá sa týkajú dieťaťa. Okrem toho výbor dáva do pozornosti zmluvnej strane dohovoru odporúčania prijaté počas všeobecného diskusného dňa výboru o práve dieťaťa na vypočutie, ktorý sa konal v septembri 2006. V tejto súvislosti výbor nabáda zmluvnú stranu dohovoru k ďalšej spolupráci s UNICEF-om.

4. Občianske práva a slobody (čl. 7, 8, 13-17, 19 a 37(a) dohovoru)

Mučenie a neľudské alebo ponižujúce zaobchádzanie alebo trestanie

34. Výbor víta zriadenie Komisie pre koordináciu postupu pri eliminácii rasovo motivovanej trestnej činnosti a berie na vedomie, že od roku 2001 sa prísnejšie posudzujú rasovo motivované trestné činy. Výbor víta úsilie zmluvnej strany dohovoru zlepšiť spoluprácu medzi políciou a rómskymi komunitami. Napriek tomu výbor naďalej znepokojujú pretrvávajúce prípady neprimeraného použitia sily príslušníkmi polície vrátane policajnej brutality voči rómskej komunite a ďalším zraniteľným skupinám.
35. **Výbor znovu opakuje svoje predchádzajúce odporúčania (CRC/C/15/Add.140, odsek 26), aby zmluvná strana dohovoru rozširovala štátne programy prevencie s cieľom obmedziť rasovo motivované násilie. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby pokračovala a ďalej posilňovala spoluprácu medzi políciou a rómskymi komunitami a zabezpečila, že polícia a orgány prokuratúry majú jasné usmernenia ako postupovať pri takýchto trestných činoch.**

Telesné tresty

36. Výbor oceňuje, že na školách, v kontexte náhradnej starostlivosti a v trestnoprávnom systéme sú telesné tresty nezákonné, a berie na vedomie, že nový Trestný zákon chráni deti pred fyzickým a psychickým násilím, urážkami, zneužívaním, zanedbávaním a zlým zaobchádzaním bez vysloveného odkazu na telesné tresty. I keď výbor víta uvádzaný úmysel vlády zakázať telesné tresty v rodine, predsa vyjadruje obavu, že telesné tresty v rodine sú do dnešného dňa zákonné.
37. **Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru zohľadňujúc Všeobecný komentár výboru č. 8 o práve dieťaťa na ochranu pred telesnými trestami a ostatnými krutými a ponižujúcimi formami trestania (CRC/C/GC/8, 2006) prijala kroky zabezpečujúce výslovný zákaz telesných trestov zákonom v každom prostredí, vrátane rodiny, a aby zmluvná strana dohovoru zintenzívnila kampane na zvyšovanie povedomia na podporu používania alternatívnych nenásilných foriem disciplíny spôsobom, ktorý je v súlade s článkom 28, odsek 2 dohovoru.**

Zneužívanie detí a násilie voči nim

38. Výbor oceňuje rozšírenie telefonickej linky detskej istoty, koncepčné materiály a legislatívne návrhy zmluvnej strany dohovoru ako aj systematickú pozornosť, ktorú venuje ochrane práv dieťaťa. Výbor však berie na vedomie, že linka pomoci je v prevádzke len štyri hodiny denne a nefunguje v celoštátnom meradle. Výbor s poľutovaním konštatuje, že neboli poskytnuté informácie o tom, či je hlásenie zneužívania detí alebo iných foriem násilia voči deťom povinné a či boli prijaté opatrenia zabezpečujúce, že detské obeť násilných činov ako je obchodovanie alebo prostitúcia, nie sú kriminalizované. Výbor ďalej berie na vedomie, že zatiaľ čo Trestný poriadok obsahuje osobitné ustanovenia týkajúce sa vypočúvania svedkov mladších ako 15 rokov, zdá sa, že mladiství svedkovia vo veku od 15 do

18 rokov takúto ochranu nemajú. Napokon, výbor berie so znepokojením na vedomie, že i keď zákon zakazuje násilie voči ženám a deťom, nie je účinne presadzovaný. Výbor je znepokojený, že domáce násilie sa často neoznamuje, že štatistiky neodrážajú primerane rozsah problému alebo že chýbajú služby pre obe domáceho násilia.

39. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala všetky vhodné opatrenia zaručujúce, že linka pomoci používa trojciferné číslo, je bezplatná a poskytuje 24 - hodinovú službu. Výbor ďalej odporúča, aby zmluvná strana dohovoru zaviedla povinné hlásenie zneužívania detí vrátane sexuálneho zneužívania, a aby prijala potrebné opatrenia zabezpečujúce, že detské obe zneužívania a ďalších foriem násilia sa počas súdneho konania znovu nestanú obeťami.
40. So zreteľom na štúdiu OSN o násilí voči deťom výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru:
- (a) prijala všetky potrebné opatrenia na implementáciu spoločných a špecifických odporúčaní uvedených v správe nezávislého experta štúdie OSN o násilí voči deťom so zohľadnením výsledku a odporúčaní regionálnych konzultácií pre Európu (uskutočnených v Slovinsku od 5. do 7. júla 2005);
  - (b) použila tieto odporúčania ako nástroj riešenia v spolupráci s občianskou spoločnosťou a najmä so zapojením detí, aby sa zaručilo, že každé dieťa je chránené pred všetkými formami fyzického, sexuálneho a duševného násilia a na získanie dynamiky pre konkrétne, v prípade potreby aj časovo ohraničené akcie na prevenciu takéhoto násilia a reakciu naň, a
  - (c) v tejto súvislosti sa usilovala o ďalšiu spoluprácu s OHCHR, UNICEF a WHO.

5. Rodinné prostredie a náhradná starostlivosť (čl. 5, 8 (ods. 1-2), 9-11, 19-21, 25, 27 (ods. 4) a 39 dohovoru)

Rodičovské zodpovednosti

41. Výbor vyjadruje svoje znepokojenie nad existenciou „programu hniezd záchran“, ktoré umožňujú rodičom opustiť svoje novonarodené dieťa a nechať ho v inkubátore mimo nemocnice a nad tým, že tieto deti sa zvyčajne adoptujú krátko po narodení bez akejkoľvek snahy o identifikáciu rodičov a pokusu o zachovanie rodinných väzieb.
42. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru k zreformovaniu „programu inkubátorov“ poskytovaním psychosociálnej a ekonomickej podpory rodinám, aby sa zabránilo odlúčeniu detí od ich rodín. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala opatrenia zaručujúce, že na zdôvodnenie odlúčenia dieťaťa od jeho rodiny sa nepoužíva len materiálna chudoba.

Deti bez rodičovskej starostlivosti

43. Výbor oceňuje informáciu zmluvnej strany dohovoru, že v novom zákone o príspevkoch podporujúcich náhradnú starostlivosť sa uprednostňuje náhradná alebo pestúnska starostlivosť pred inštitucionálnou starostlivosťou alebo

adopciou. Výbor však znepokojuje, že už i tak veľký počet detí v ústavnej starostlivosti vzrástol, a že Rómovia predstavujú väčšinu tejto populácie, ako aj skutočnosť, že počet detí v pestúnskej starostlivosti klesol. Výbor tiež berie so znepokojením na vedomie, že v zariadeniach ako diagnostické centrá pre mládež, reedukačné domovy pre mládež a reedukačné domovy pre deti sa často zneužívajú relaxačné a ochranné miestnosti na trestanie a v tomto smere chýbajú usmernenia. Výbor je tiež znepokojený, že väčšina štátnych rezidenčných domovov sú zariadenia dlhodobého, nie krátkodobého charakteru a že deti z takýchto domovov majú po dosiahnutí veku 18 rokov ťažkosti pri integrácii do spoločnosti a je u nich zvýšené riziko, že sa stanú obeťami obchodovania.

44. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru zohľadňujúc odporúčania výboru vydané počas všeobecného diskusného dňa o deťoch bez rodičovskej starostlivosti (2005) prijala kroky zabezpečujúce ochranu práv dieťaťa v zariadeniach náhradnej starostlivosti okrem iného aj:

- a) prijatím krokov na monitorovanie situácie práv dieťaťa v zariadeniach;
- b) vypracovaním usmernení, z ktorých budú takéto zariadenia vychádzať pri vypracúvaní svojich interných predpisov o záležitostiach ako je využitie výchovných a ochranných opatrení a umiestňovanie detí do relaxačných/ochranných miestností;
- c) uskutočňovaním aktivít na zvyšovanie povedomia a vzdelávacích aktivít na odstránenie negatívnych stereotypov o rómskych deťoch v spoločnosti a zvyšovanie ich šancí na vnútroštátnu adopciu;
- d) prijatím krokov na skoncovanie s praxou obcí odmietat' referendum prítomnosť detských domovov len preto, že je v nich početná populácia rómskych detí;
- e) zabezpečením mechanizmu sťažností dostupného pre deti a
- f) poskytovaním školiacich a vzdelávacích programov prípravy detí na život v dospelosti.

Osvojenie

45. Výbor oceňuje, že nový zákon o rodine zabezpečuje pre osvojené dieťa prístup k informáciám o jeho biologických rodičoch. Výbor víta ratifikáciu Haagskeho dohovoru o ochrane detí a spolupráci pri medzištátnych osvojeniach (1993) zmluvnou stranou dohovoru; Výbor však berie s obavami na vedomie problémy pri nachádzaní pestúnskych alebo osvojiteľských rodín pre deti rómskeho pôvodu v zmluvnej strane dohovoru.

46. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby zosúladila legislatívu o adopcii s článkom 21 dohovoru a zabezpečila nediskrimináciu detí rómskeho pôvodu v procese osvojenia. Výbor tiež vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby princíp najlepšieho záujmu dieťaťa bol realizovaný vo všetkých oblastiach. Napokon výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru vytvorila programy na znižovanie mylných názorov v súvislosti s adopciou rómskych detí.

**6. Základná zdravotná starostlivosť a sociálne zabezpečenie
(čl. 6, 18 (ods. 3), 23, 24, 26, 27 (ods. 1-3) dohovoru)**

Deti so zdravotným postihnutím

47. Výbor víta prijatie „Národného programu rozvoja životných podmienok občanov so zdravotným postihnutím vo všetkých oblastiach života“ zmluvnou stranou dohovoru. Výbor tiež oceňuje existenciu domovov sociálnych služieb na poskytovanie základnej starostlivosti deťom so zdravotným postihnutím. Napriek tomu výbor vyjadruje obavu, že takéto služby ešte stále nie sú dostatočné, najmä pokiaľ ide o prístup k budovám a doprave, a že väčšina základných a stredných škôl nemá dostatočné finančné, materiálne a ľudské zdroje pre zahrnutie vzdelávania detí so zdravotným postihnutím. Výbor tiež znepokojuje, že rómske deti so zdravotným postihnutím zažívajú dvojitú diskrimináciu.
48. **Vo svetle Štandardných pravidiel OSN o zrovnoprávnení príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím (Rezolúcia VZ OSN 48/96) a Všeobecného komentára výboru č. 9 o právach dieťaťa so zdravotným postihnutím výbor odporúča zmluvnej strane dohovoru:**
- (a) **prijat' všetky potrebné opatrenia na účinnú implementáciu legislatívy poskytujúcej ochranu osobám so zdravotným postihnutím ako aj programov a služieb deťom so zdravotným postihnutím;**
  - (b) **vypracovať programy včasnej identifikácie, aby sa zabránilo zdravotnému postihnutiu;**
  - (c) **uskutočniť kampane na zvýšenie povedomia, aby sa zvýšila citlivosť verejnosti na práva a osobitné potreby detí so zdravotným postihnutím, aby sa stimulovalo ich zahrnutie do spoločnosti a predchádzalo diskriminácii a inštitucionalizácii;**
  - (d) **poskytovať odbornú prípravu pre profesionálnych pracovníkov, ktorí pracujú s deťmi so zdravotným postihnutím, pomocný zdravotný personál a súvisiace profesie, učiteľov a sociálnych pracovníkov, a**
  - (e) **zvážiť podpis a ratifikáciu Medzinárodného dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a jeho opčného protokolu.**

Právo na zdravie a prístup k zdravotníckym službám

49. Výbor víta reformu uskutočnenú v rezorte zdravotníctva a uznáva, že v oblasti fyzického zdravia je dobrá úroveň služieb zdravotnej starostlivosti o deti. Výbor tiež víta realizáciu projektu PHARE „Zlepšenie prístupu rómskej menšiny k zdravotnej starostlivosti v Slovenskej republike“ ministerstvom zdravotníctva a školenia rómskych zdravotných asistentov ako aj pridelenie finančných prostriedkov na vzdelávacie projekty na zlepšenie vedomostí rómskej komunity o otázkach reprodukčného zdravia. Výbor je však znepokojený nedostatočnou infraštruktúrou komunitných a rodinne orientovaných služieb v oblasti duševného zdravia detí a psychologických služieb. Výbor tiež znepokojuje, že zdravotný stav rómskej populácie je i naďalej horší než u majoritnej populácie, a že segregácia rómskych pacientov v nemocničných zariadeniach je stále bežnou praxou. Okrem toho výbor vyjadruje obavu, že novoprijaté nariadenia o imunizácii, ktoré prenášajú zodpovednosť za uskladňovanie vakcín a sledovanie termínov očkovania na rodičov by mohli byť zvlášť znevýhodňujúce pre rodiny žijúce v chudobe.
50. **Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru výrazne zvýšila ľudské aj finančné zdroje na vybudovanie efektívnej infraštruktúry komunitných a rodinne orientovaných služieb v oblasti duševného zdravia pre deti**

a rodiny v ohrození. Výbor tiež odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala všetky potrebné opatrenia vrátane ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov, najmä tých, ktorí pracujú v rómskych komunitách, na zlepšenie prístupu rómskeho obyvateľstva k zdravotníckym službám. Zmluvná strana dohovoru by mala tiež prijať potrebné kroky na ukončenie segregácie v nemocničných zariadeniach. Výbor ďalej odporúča, aby zmluvná strana dohovoru realizovala aktivity na vzdelávanie a zvyšovanie povedomia obyvateľstva o potrebe a výhodách imunizácie detí, najmä v znevýhodnených komunitách. Výbor povzbudzuje zmluvnú stranu dohovoru zvážiť ďalšiu spoluprácu okrem iného s UNICEF-om a WHO.

Zdravie adolescentov

51. Výbor vyjadruje poľutovanie nad absenciou údajov z oblasti zdravia adolescentov.
52. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru zhromažďovala dostatočné údaje o zdraví adolescentov so zohľadnením Všeobecného komentára č. 4 (CRC/GC/2003/4) o zdraví adolescentov a jeho vývoji v kontexte Dohovoru o právach dieťaťa. Výbor tiež odporúča, aby zmluvná strana dohovoru vyčlenila primerané zdroje na oblasť zdravia adolescentov. Osobitný dôraz treba klásť na oblasť duševného zdravia adolescentov.

HIV/AIDS

53. Výbor berie na vedomie, že vo vekovej skupine 0 - 14 rokov nebol zistený ani jeden prípad HIV pozitivity a doposiaľ nebol potvrdený prípad prenosu vírusu HIV z matky na dieťa. Výbor víta prijatie Národného programu prevencie nákazy HIV/AIDS na roky 2004 - 2007.
54. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby prijala opatrenia na zníženie celkovej miery HIV/AIDS na svojom území a najmä, aby zaručila ochranu detí a mládeže pred vírusom so zohľadnením Všeobecného komentára č. 3 (CRC/GC/2003/3) o HIV/AIDS a právach dieťaťa a medzinárodného usmernenia o HIV/AIDS a ľudských právach.

Právo na primeranú životnú úroveň

55. Výbor oceňuje prijatie opatrení na zlepšenie životných podmienok rómskych detí žijúcich v segregovaných rómskych osadách a poskytnutie prostriedkov obciam s takýmito osadami na vybudovanie stredísk osobnej hygieny a práčovne. Výbor je však naďalej znepokojený, že niektoré rómske komunity nemajú rovnaký prístup k primeranému bývaniu, že majú obmedzený alebo žiadny prístup k základným službám, žijú v podradných, rasovo segregovaných „slumových“ osadách vystavených environmentálnemu ohrozeniu a nemajú prístup k čistej pitnej vode. Výbor tiež vyslovuje znepokojenie nad hláseniami o akciách miestnej ostrahy na zabránenie snahe príslušníkov rómskej komunity prenajať alebo kúpiť nehnuteľnosť mimo segregovaných osád vykonávaných s aktívnym alebo pasívnym napomáhaním miestnych orgánov.
56. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru uskutočnila všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie rovnakého prístupu všetkých komunit vrátane rómskej k primeranému bývaniu, hygiene a infraštruktúre a ochrany pred

environmentálnymi rizikami a prístupu k čistému vzduchu, pôde a vode. Výbor tiež vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby pokračovala a posilnila programy, ktoré zaručujú inklúziu rómskych komunít vrátane rómskych detí do všetkých aspektov spoločenského života.

7. Vzdelanie, voľný čas a kultúrne aktivity (čl. 28, 29 a 31 dohovoru)

57. Výbor oceňuje vykonávanú reformu školstva s dôrazom na dieťa a podporu znevýhodnených skupín v vrátane rómskych detí. Výbor tiež víta zriadenie „nultých ročníkov“. Napriek tomu výbor naďalej znepokojuje, že:

- (a) nie všetky deti zo sociálne marginalizovaných skupín pravidelne navštevujú školu a s poľutovaním konštatuje absenciu údajov o týchto deťoch;
- (b) úsilie prispôsobiť výučbu a školy podmienkam na učenie, ktoré majú deti bývajúce ďaleko od školy, najmä rómske deti, nebolo dokončené;
- (c) stratégie zvyšovania povedomia a rozširovania informácií o význame vzdelania medzi rodičmi sa nevyužívajú účinným spôsobom;
- (d) adolescenti majú problémy nájsť si zamestnanie po skončení školského vzdelávania, keďže ich kvalifikácia nemusí byť dostatočná na splnenie požiadaviek trhu práce;
- (e) účasť detí na školách a hodinách zostáva obmedzená; a
- (f) kurikula ľudských práv zameraná na odstránenie neznášanlivosti, xenofóbie a rasizmu doteraz neprispela k uvoľneniu napätých vzťahov medzi etnickými skupinami.

58. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru so zohľadnením Všeobecného komentára č. 1 (2001) o cieľoch vzdelávania:

- (a) prijala všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie rovnakých príležitostí pre deti v prístupe k školám vrátane možnosti vzdelávania sa v ich materinskom jazyku;
- (b) zaručila, že opatrenia a politiky prijaté na posilnenie prístupu k vzdelaniu pre deti, najmä rómske deti, dostanú primerané ľudské a finančné zdroje umožňujúce ich efektívnu implementáciu;
- (c) uskutočnila kroky zabezpečujúce, že školské osnovy a učebné materiály zohľadňujú kultúru a históriu detí, ktoré sú príslušníkmi rôznych menšinových skupín najmä rómskej, ako aj vytvorenie osobitných osnov alebo osobitných hodín;
- (d) realizovala aktivity na zvyšovanie povedomia a šírenie informácií zamerané na upozorňovanie rodičov na význam vzdelania;
- (e) rozšírila programy prípravy na povolanie pre mladých ľudí na uľahčenie ich prístupu na trh práce; a
- (f) zahrnula vzdelávanie o ľudských právach vrátane práv dieťaťa do úradných osnov na všetkých úrovniach vzdelávania.

8. Osobitné ochranné opatrenia (čl. 22, 38, 39, 40, 37 (b) a (d), 30, 32-36 dohovoru)

Deti patriace k menšinovým skupinám

59. Výbor oceňuje zlepšenie postavenia maďarskej menšiny a snahu o zlepšenie postojov k Rómom. V tejto súvislosti výbor oceňuje množstvo stratégií, politik a

akčných plánov prijatých v uplynulých rokoch so zameraním na riešenie problémov rómskej etnickej menšiny v oblasti vzdelávania, bývania, zdravia a ľudských práv. Napriek tomu výbor poznamenáva, že neexistuje žiadny všeobecný právny predpis na ochranu práv osôb, ktoré sú príslušníkmi menšinových skupín. Výbor je znepokojený, že osoby vrátane detí, ktoré sú príslušníkmi menšinových skupín, najmä rómskej, sú vystavené diskriminácii okrem iného vo vzdelávaní, zdravotníckych a verejných službách. Výbor tiež berie na vedomie, že napriek legislatíve v zásade zakazujúcej spracovanie osobných údajov z dôvodu rasového alebo etnického pôvodu a náboženského alebo svetonázorového presvedčenia, legislatíva tiež oprávňuje políciu zbierať takéto údaje, a že nedobrovoľný zber etnických údajov sa mohol uskutočniť i v iných oblastiach vrátane úradov práce a ozbrojených síl (pozri tiež odsek 19 vyššie). Nakoniec výbor so znepokojením konštatuje pretrvávajúce negatívne stereotypy o rómskej komunite vrátane rómskych detí a postoje k nim vo všetkých aspektoch spoločnosti, ktoré sa dodatočne prejavili aj v niektorých vyjadreniach zmluvnej strany dohovoru o rómskej komunite v jej správach výboru.

60. **Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby uznala práva osôb patriacich k menšinám vrátane detí, a aby zvažila prijatie komplexného právneho predpisu zabezpečujúceho ochranu práv takýchto osôb. Výbor najmä vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby zaručila deťom, ktoré sú príslušníkmi menšinových skupín, rovnaký prístup k vzdelaniu, zdravotným a ostatným službám. Napokon výbor povzbudzuje zmluvnú stranu dohovoru k uskutočňovaniu vzdelávacích aktivít, aktivít na zvyšovanie povedomia a ďalších aktivít na zlepšenie interkulturálneho dialógu a tolerance a k prekonaniu negatívnych stereotypov o menšinových skupinách vrátane rómskej komunity a postojov k nej.**

Ekonomické vykorisťovanie vrátane detskej práce

61. Výbor berie na vedomie, že zákon zakazuje nútenú alebo povinnú prácu vrátane detskej práce a tiež berie na vedomie úsilie vlády implementovať a presadzovať Zákonník práce a politiky na ochranu detí pred vykorisťovaním na pracovisku. Výbor však znepokojujú správy naznačujúce, že takéto praktiky sa stále objavujú a že detská práca hlavne v podobe žobrania je v niektorých komunitách problémom.
62. **Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru zintenzívniť úsilie implementovať a presadzovať zákony a politiky ochraňujúce deti pred ekonomickým vykorisťovaním vrátane detskej práce a žobrania. Výbor tiež vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby monitorovala situáciu detí zapojených do všetkých foriem ekonomického vykorisťovania vrátane detskej práce.**

Sexuálne vykorisťovanie a zneužívanie

63. Výbor víta rôzne opatrenia prijaté zmluvnou stranou dohovoru na posilnenie ochrany pred sexuálnym vykorisťovaním a zneužívaním. Výbor však znepokojuje vysoký počet znásilnení detí vo vekovej skupine 7 až 18 rokov, najmä dievčat, dokonca aj v takom ochrannom prostredí ako je rodina a škola. Výbor tiež znepokojuje skutočnosť, že slovenská súdna legislatíva a prax explicitne nepenalizujú sexuálne vykorisťovanie detí. Výbor ďalej znepokojuje, že napriek právnemu zákazu zostáva detská prostitúcia problémom v rómskych osadách

s najhoršími životnými podmienkami.

64. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru:

- (a) prijala vhodné legislatívne opatrenia na zabezpečenie výslovného zákazu sexuálneho vykorisťovania a zneužívania detí podľa trestného práva;**
- (b) zabezpečila, že detské obeť sociálneho vykorisťovania a zneužívania nie sú kriminalizované alebo penalizované;**
- (c) implementovala vhodné politiky a programy na prevenciu, zotavenie a sociálnu reintegráciu detských obetí v súlade s vyhlásením a akčným plánom prijatými v roku 1996 a 2001 na Svetovom kongrese proti komerčnému sexuálnemu vykorisťovaniu detí; a**
- (d) uskutočnila kampane na zvýšenie rodového povedomia na boj so sexuálnym vykorisťovaním.**

Drogová závislosť

65. Výbor berie na vedomie informácie, že drogová závislosť je v zmluvnej strane dohovoru narastajúcim problémom. Výbor tiež berie na vedomie, že na páchatel'a, ktorý spáchal trestný čin súvisiaci s narkotickými látkami voči chránenej osobe – za ktorú sa považuje i dieťa – sa vzťahuje trest odňatia slobody až do 15 rokov. Výbor oceňuje komentár zmluvnej strany dohovoru, že osobitná pozornosť sa venuje prevencii drogovej závislosti, najmä prevencii zameranej na školskú populáciu, a víta skutočnosť, že základné a stredné školy majú koordinátorov prevencie drogovej závislosti a iných sociopatických javov.

66. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala opatrenia na prevenciu a znižovanie drogovej závislosti a na podporu programov zotavenia detských obetí drogovej závislosti. Výbor ďalej odporúča, aby sa zmluvná strana dohovoru usilovala o technickú spoluprácu okrem iného s WHO, UNICEF a Úradom OSN pre drogy a kriminalitu (UNODC).

Systém justičných orgánov pre mladistvých

67. Výbor oceňuje, že v každom nápravnom zariadení pre mladistvých je zriadený poradný zbor s cieľom posilniť výchovný dopad väzby a že osobitný dôraz sa kladie na také zaobchádzanie s odsúdenými mladistvými, aby sa minimalizovali negatívne dôsledky ich izolácie od spoločnosti. Výbor však opakuje svoje predchádzajúce znepokojenie (CRC/C/15/Add.140, odseky 51 a 52), že nie sú dostupné dostatočné informácie o existujúcich podmienkach v nápravných zariadeniach pre mladistvých a informácie týkajúce sa mechanizmu sťažností.

68. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby zaručila plnú implementáciu štandardov pre justičné orgány pre mladistvých, najmä článkov 37 (b), 40 a 39 dohovoru ako aj Minimálnych štandardných pravidiel OSN týkajúcich sa výkonu súdnictva za účasti mladistvých (Pekingské pravidlá), Smernice OSN pre prevenciu kriminality mladistvých (Rijádske smernice) a Pravidiel OSN na ochranu mladistvých zbavených slobody (Havanské pravidlá) a v svetle Všeobecného komentára č.10 o právach dieťaťa v systéme justičných orgánov pre mladistvých. Výbor najmä odporúča, aby zmluvná strana dohovoru:

- (a) prijala všetky potrebné opatrenia zaručujúce, že väzba detí je**

najkrajnejšou možnosťou a trvá čo možno najkratší možný čas a pokiaľ sa väzba vykonáva, musí sa vykonať v súlade so zákonom a musia byť rešpektované práva dieťaťa a tak, ako sú ustanovené v dohovore;

- (b) zaručila pravidelné preverovanie väzby;
- (c) vypracovala program na školenie špecializovaných sudcov pre deti;
- (d) prijala všetky potrebné opatrenia zaručujúce, že s deťmi vo väzbe sa nezaobchádza zle a že ich prípady sa okamžite pojednávajú;
- (e) usilovala o technickú pomoc a ďalšiu spoluprácu od medziorganizačného panelu OSN pre výkon spravodlivosti voči mladistvým, v ktorom sú UNODC, UNICEF, OHCHR a mimovládne organizácie.

9. Opčné protokoly k Dohovoru o právach dieťaťa

- 69. Výbor víta ratifikáciu opčných protokolov k dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii a o účasti detí v ozbrojených konfliktoch zmluvnou stranou dohovoru.
- 70. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby čo najskôr predložila východiskovú správu k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii, ktorá mala byť predložená v roku 2006 a s potešením očakáva včasné predloženie východiskovej správy k Opčnému protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o účasti detí v ozbrojených konfliktoch v roku 2008.

10. *Follow-up* a rozširovanie

Follow-up

- 71. Výbor odporúča, aby zmluvná strana dohovoru prijala všetky vhodné opatrenia na úplnú implementáciu predložených odporúčaní, okrem iného ich postúpením, v závislosti od relevantnosti, poslancom parlamentu a regionálnym a územným samosprávam a parlamentom na primerané posúdenie a ďalšie kroky.

Rozširovanie

- 72. Výbor ďalej odporúča, aby druhá periodická správa a písomné odpovede predložené zmluvnou stranou dohovoru ako aj súvisiace odporúčania (záverečné odporúčania), ktoré výbor prijal, boli vo širokej miere dostupné v jazykoch krajiny prostredníctvom (ale nie výlučne) internetu širokej verejnosti, organizáciám občianskej spoločnosti, mládežníckym skupinám, profesijným skupinám a deťom, aby sa zahájila verejná diskusia a vyvinulo povedomie o dohovore, jeho implementácii a monitorovaní.

11. Ďalšia správa

- 73. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby predložila svoju tretiu periodickú správu do 6. októbra 2012. Táto správa nemá mať rozsah väčší ako 120 strán (pozri CRC/C/118). Výbor očakáva od zmluvnej strany dohovoru, že následne bude predkladať správy každých päť rokov tak, ako to ustanovil výbor.

74. Výbor vyzýva zmluvnú stranu dohovoru, aby predložila aktualizovaný základný dokument v súlade s požiadavkami Spoločného základného dokumentu v Harmonizovaných zásadách pre vypracovanie správ schválených 5. zasadnutím medzivýboru pre zmluvné orgány ľudských práv v júni 2006 (HRI/MC/2006/3).